

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

PATOLOGICKÉ JEVY NA ŠKOLÁCH

Nežádoucí sociálně patologické projevy dětí školního věku komplikují na školách práci nejen pedagogům, ale většinou i celé školní třídy. Pro takovéto případy působí na školách výchovný poradce, kterého se týká práce se samotným dítětem, jeho rodinou a mnohdy i dalšími pomocnými orgány. Jaké jsou nejčastější patologické projevy školních dětí a jaká zahájit opatření nám radí psycholožka Mgr. Lenka Čermáková.

Co představují patologické jevy školních dětí? Lze charakterizovat, kterých dětí se toto nejčastěji týká?

S projevy chování, které se vymykají běžné normě a očekávání, se ve školách setkáváme především u dětí s diagnostikovanými **poruchami chování**. Tato postihuje zejména chlapce a často se rozvíjí na podkladě ADHD hyperaktivního typu. Jde o děti nepřizpůsobivé, výchovně obtížné ovlivnitelné, které vyžadují odbornou pomoc (psycholog, psychiatr, ve školách výchovný poradce...).

Děti s vážnými formami poruch chování se dopouštějí opakovaně závažných přestupků doma či ve škole (případně v kombinaci). Tyto přestupky svojí intenzitou, četností a závažností vybočují z kategorie běžné „neposlušnosti a zlobení“. Pro žáka, dětskou skupinu i pedagoga představují velmi vážný problém.

Běžně o takovém chování hovoříme jako o **pre-delinkventních aktivitách**. Dítě se jich může dopouštět buď samostatně (nesocializovaná forma), případně v partě (socializovaná forma). Patří sem zejména hrubá nekázeň a nerespektování autority pedagoga, agrese či sebepoškození (vulgarity, provokace, vydírání, zastrašování, šikanování, fyzické ataky), ničení zařízení školy, krádeže, podvody, předčasné sexuální zkušenosti a experimenty s alkoholem, tabákem či jinými drogami, záškoláctví, toulání, útky ze školy či z domova, zakládání požárů apod.

U poruch chování se setkáváme zejména u deprivovaných a zanedbávaných dětí z nefunkčního, rizikového rodinného prostředí. Dítě často „nažívá“ životní styl a hodnotový systém svých rodičů. Jde o děti citově nepřipoutané, které postrádají v rodinném prostředí základní jistoty, pocit bezpečí a osobní důležitosti. Mnohdy opakuje vztahové modely, které zná ze svého domova (zejména projevy násilí), jelikož tyto považuje za „normální“. Menší počet těchto dětí pochází i ze standardních rodin, kde péči rodičů nelze mnoho vytknout. Zde uvažujeme o primárně determinujících vlivech genetických, vrozených.

Jak má pedagog přistupovat k patologicky se projevujícím jedinci? Funguje metoda odměny a trestu?

V případě dětí s vážnými poruchami chování je nezbytně nutná spolupráce s dalšími odborníky (viz výše) včetně etopedů, případně kurátora pro mládež. Sám učitel může chování dítěte ovlivnit jen do určité míry. Přirozeně záleží na jeho pedagogických zkušenostech, lidských a odborných předpokladech. Důležitá je trpělivost, důslednost, osobní příklad, projev skutečného zájmu o konkrétní dítě a jeho rodinu. Dítě mnohdy takový přístup ocení – společně s vhodně zvolenými odměnami (posilováním správného chování) jde o základní pedagogické a psychologické prostředky, které lze do jisté míry efektivně u dětí s poruchou chování použít.